

8. Швед В.В. Банківське регулювання та нагляд. Сутність та значення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки.* № 11. 2015. С. 124-127

Яблочников С.Л., доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри інформаційних
технологій та аналізу даних

Ніжинський державний університет ім. М. Гоголя
Жукова О.А., старший викладач кафедри бізнесу і
права

Вінницький інститут Університету «Україна»

Борсолюк О.В., магістрант 2-го року підготовки
спеціальності «Фінанси, банківська справа та
страхування»

Вінницький інститут Університету «Україна»

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИКО- МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ

ASSESSMENT OF THE FINANCIAL CONDITION OF THE ENTERPRISE: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES

Анотація. У статті досліджено теоретичні та методичні підходи щодо сутності фінансового стану підприємства та його оцінки. Зазначено що управління фінансовим станом є важливою складовою фінансового менеджменту на підприємстві. Проаналізовано сучасні методики проведення оцінки фінансового стану підприємства. Окреслено коло проблем застосування деяких фінансових показників та надані певні пропозиції щодо їх розв'язання.

Ключові слова: фінансовий стан, фінансова діяльність, фінансовий менеджмент, оцінка фінансового стану, комплексний аналіз фінансового стану.

Abstract. The article investigates theoretical and methodological approaches to the essence of the financial condition of the enterprise and its evaluation. It is noted that financial management is an important component of financial management in the enterprise. Modern methods of assessing the financial condition of the enterprise are analyzed. The range of problems of application of some financial indicators is outlined and certain proposals for their solution are given.

Key words: financial condition, financial activity, financial management, assessment of financial condition, comprehensive analysis of financial condition.

Постановка проблеми. В умовах розвитку економіки України з високим ступенем невизначеності загальноекономічного середовища, важливим елементом у системі управління підприємством є оцінка його фінансового стану. Незалежно від виду діяльності, форми власності фінансовий стан підприємства являється однією із найважливіших характеристик суб'єкту господарювання. Достовірні, якісні та своєчасні результати оцінки фінансового

стану дозволяють прийняти вірні управлінські рішення щодо ефективного використання ресурсів підприємства, здійснювати фінансові інвестиції або залучити інвесторів, укласти вигідні контракти, визначати резерви які дозволять не лише не втратити свої позиції але й розвиватися. Тому обрання методики проведення оцінки фінансового стану, вибір певної системи показників, інформаційне забезпечення дослідження є необхідною складовою фінансового менеджменту на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Істотний внесок у розвиток та вдосконалення теорії та методики фінансового стану підприємства зроблені вітчизняними та зарубіжними фахівцями: Азаренкова Г.М., Баканов М.І., Барнгольц С.Б., Бланк І., Бутинець Ф.Ф., Єфімова О.В., Зав'ялова З.М., Кірейцева Г.Г., Ковальов В.В., Коробов М.Я., Лахтіонова Л.А., Мец В.О., Поддєрьогін А.М., Савицька Г.В., Шеремет А.Д. та ін.

Наукові дослідження даної тематики продовжуються і висвітлюються у публікаціях науковців: Денисенко М.П., Коломієць Н.О., Крючко Л.С., Паянок Т.М., Райковська І.Т., Савченко А.М. та ін.. Значущість досліджень не зменшується, адже зміни у законодавчому полі, вимоги сьогодення потребують адаптації та удосконалення методики та механізмів оцінки фінансового стану.

Метою дослідження є вивчення теоретичних та методичних засад оцінки фінансового стану підприємства в Україні.

Теоретико-методичною основою написання статті є концептуальні положення фундаментальних і прикладних наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених в сфері фінансового-господарського аналізу, фінансів підприємств і фінансового менеджменту.

Виклад основного матеріалу. Фінансовий стан підприємства значною мірою характеризує його успіх як у основній сфері діяльності, так і у відносинах із партнерами, банками, інвесторами.

Стійкий фінансовий стан підприємства формується в процесі економічної діяльності. Визначення його на певну дату допомагає дізнатися, наскільки правильно підприємство управляло фінансовими ресурсами протягом періоду, що досліджується, ефективність використання майна, джерел фінансування, виробничий потенціал.

Проведемо аналіз поглядів щодо поняття «фінансовий стан підприємства» (табл.1)

Таблиця 1

Сутність поняття «фінансовий стан підприємства»

Автор, джерело	Визначення поняття «фінансовий стан підприємства»
Базілінська О.Я. [1]	Фінансовий стан підприємства розглядається як сукупність показників, що характеризують наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства
Бланк І.О. [2]	Фінансовий стан – це рівень збалансованості окремих структурних елементів активів і капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання.
Коломієць Н.О. [3]	Фінансовий стан – це здатність (спроможність) підприємства фінансувати свою діяльність.
Коробов М.Я. [4]	Фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності.
Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. [5]	Фінансовий стан являє собою найважливішу характеристику економічної діяльності підприємства в зовнішньому середовищі.

Автор, джерело	Визначення поняття «фінансовий стан підприємства»
Поддєрьогін А.М. [6]	Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.
Савицька Г.В. [7]	Фінансовий стан підприємства – економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу.
Шеремет А.Д. [8]	Це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність розміщення і використання фінансових ресурсів.

Узагальнюючи погляди науковців можна зазначити що, фінансовий стан підприємства це сукупність фінансово-господарських процесів, які характеризують здатність суб'єкта господарювання до функціонування та розвитку.

Метою аналізу фінансового стану – є своєчасне виявлення та усунення негативних факторів що знижують ефективність фінансової діяльності та визначити резерви поліпшення фінансового стану підприємства.

При цьому необхідно вирішити такі завдання[3]:

1. На підставі вивчення взаємозв'язку між різними показниками виробничої, комерційної і фінансової діяльності дати оцінку виконання плану з надходження фінансових ресурсів та їх використання з позиції поліпшення фінансового стану підприємства.

2. Прогнозування можливих фінансових результатів, тобто прибутку та рентабельності, виходячи з реальних умов господарської діяльності й наявності власних і позикових ресурсів, розроблення моделей фінансового стану за різних варіантів використання ресурсів.

3. Розроблення конкретних заходів, які спрямовані на ефективніше використання фінансових ресурсів і зміцнення фінансового стану підприємства.

Теоретичні та методичні засади оцінки фінансового стану підприємства і трактування його сутності, також, зафіксовано у нормативних актах відповідних міністерств (відомств).

Серед діючих в Україні нормативних актів, які пропонують методики оцінки фінансового стану підприємств, що можуть бути використані як юридичною особою так і зовнішніми користувачами, на увагу заслуговують такі [9]:

- Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27 червня 1997 р. № 81;

- Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затвержені наказом Міністерства економіки України від 19 січня 2006 р. № 14 (у редакції від 26 жовтня 2010 р. № 1361);

- Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 14 лютого 2006 р. № 170;

- Методичні рекомендації щодо підготовки аудиторського висновку при перевірці відкритих акціонерних товариств та підприємств — емітентів облігацій (крім комерційних банків), схвалені Аудиторською палатою України (протокол засідання Аудиторської палати України від 23 лютого 2001 р. № 99) [7];

- Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями (Постанова Правління Національного банку України від 30 червня 2016 р. № 351);

- Наказ «Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» від 26.01.2001 р. № 49/121 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів N 2/23(z0188-13) від 04.01.2013 р.).

У вітчизняній практиці виділяють різноманітні методи оцінки фінансового стану, такі як: коефіцієнтний; комплексний; інтегральний; беззбитковий; рівноважний. Найбільш розповсюдженим є коефіцієнтний аналіз. Саме коефіцієнти є складовою в усіх методиках.

Під методикою оцінки фінансового стану підприємства розуміють послідовність певних прийомів та способів обробки інформації.

Інформаційним джерелом для аналізу фінансового стану підприємства є фінансова звітність. Серед форм фінансової звітності важливе місце форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та форма 2 «Звіт про фінансові результати», які відображають активи, зобов'язання і власний капітал підприємства на певну дату.

Послідовність оцінки фінансового стану підприємства може бути представлений у чотири етапи:

1 етап - Підготовчий, який включає визначення мети оцінки фінансового стану підприємства, оскільки це вплине на подальший вибір підходів щодо її здійснення.

2 етап – Інформаційний. На даному етапі здійснюється збір інформації та обирається методика оцінки й група показників, які дозволять висвітлити фінансовий стан підприємства відповідно до поставленої мети.

3 етап – Аналітичний. Цей етап передбачає розрахунок чітко визначених показників відповідно до методики та їх порівняння з нормативними значеннями.

4 етап – Заключний. Узагальнення отриманих результатів, вивчення факторів змін та пошук резервів щодо зміцнення фінансового стану підприємства.

Висновки. Отже, результати оцінки фінансового стану залежать, від особливостей проведення, методичного інструментарію, джерел інформації та системи показників, які використовуються під час дослідження. Відповідно, оцінка фінансового стану є безперечно необхідною складовою фінансового менеджменту підприємства. Але в умовах постійних кризових явищ в Україні за останні десятиліття, підприємства змушені скорочувати штат до мінімально необхідного, тому переважна більшість підприємств проводить оцінку фінансового стану лише за вимогою зовнішніх користувачів. Таким чином управлінські рішення приймаються інтуїтивно, без чіткого розуміння фактичного фінансового стану.

Крім того, серед проблем оцінки фінансового стану для суб'єктів малого підприємництва, необхідно відмітити низький рівень інформативності фінансової звітності, яка складається у відповідності із НП(С)БО №25 як спрощена форма фінансового звіту і обмежує можливості отримання ґрунтовних висновків.

Список використаних джерел

1. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика. К.: Центр учбової літератури, 2011. 328 с.
2. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. К.: Ника-Центр: Эльга, 1999. Т. 2. 591 с.
3. Коломієць Н.О., Павліченко В.М., Коломієць О.П. Методологічні аспекти оцінки фінансового стану як основи ефективного управління підприємством. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. Харків, 2017. Вип. 185: Економічні науки. С. 223-230. URL: <http://dspace.khntusg.com.ua/handle/123456789/1636>.*
4. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. К.: Знання, 2002. 378 с.
5. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є Фінансовий аналіз. К.: Центр учбової літератури, 2008. 392 с.
6. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2000. 406 с.
7. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства. К.: Знання, 2005. 662 с.
8. Шеремет А.Д., Негашев Е.В. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций. М.: ИНФРА-М, 2008. 208 с.
9. Жукова О.А., Євась Т.В. Методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства. *Financial-economic and innovative support of entrepreneurship development in the spheres of economy, tourism and hotel-restaurant business: collective monograph.* 2017. С. 489-500
10. Швед В., Свиридчук Я. Теоретико – методичні засади визначення фінансової ефективності на підприємстві. *Матеріали VII Міжнародної науково - практичної інтернет - конференції.: Наука і життя: сучасні тенденції, інтеграція у світову наукову думку.* 2011. С. 83-85
11. Швед В., Закладній О. Фінансовий аутсорсинг підприємницької діяльності. *Економічні перспективи підприємництва в Україні: збірник матеріалів всеукраїнської інтернет-конференції,* Ірпінь: УДФСУ, 2016. С. 493-496
12. Швед В.В., Дробязко О.О. Фінансове планування на підприємствах. *Подільський науковий вісник.* Вінниця. 2017. № 1. С. 112-114